Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

29 päivänä syyskuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus – Vakuutusalan yhtenäismarkkinat – Direktiivi 2002/92/EY – Vakuutusedustajan käsite – Vakuutusedustustoiminta – Direktiivi (EU) 2016/97 – Vakuutusten tarjoamisen harjoittaminen – Näiden direktiivien soveltamisala – Ryhmävakuutukseen liittyminen – Vakuutussopimukseen perustuvien oikeuksien luovutus – Vakuutusetuudet sairastumisesta tai tapaturmasta ulkomailla – Jäsenen hankkimastaan vakuutusturvasta maksama korvaus – Kuluttajansuoja – Vakuutusedustajien yhdenvertainen kohtelu

Asiassa C-633/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) on esittänyt 15.10.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.11.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV**

vastaan

**TC Medical Air Ambulance Agency GmbH,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev, presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa ensimmäisen jaoston tuomarin tehtäviä, varapresidentti L. Bay Larsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit P. G. Xuereb ja A. Kumin,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Krausenböck,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.1.2022 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV, edustajinaan J. Kummer ja P. Wassermann, Rechtsanwälte,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– TC Medical Air Ambulance Agency GmbH, edustajanaan B. Ackermann, Rechtsanwältin,

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja P.-L. Krüger,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään J. Očková, M. Smolek ja J. Vláčil,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan F. Subrani, avvocatessa dello Stato,

– Euroopan komissio, asiamiehinään D. Triantafyllou ja H. Tserepa-Lacombe,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.3.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee vakuutusedustuksesta 9.12.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/92/EY (EYVL 2003, L 9, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 15.5.2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/65/EU (EUVL 2014, L 173, s. 349; jäljempänä direktiivi 2002/92), 2 artiklan 3 ja 5 alakohdan sekä vakuutusten tarjoamisesta 20.1.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 (EUVL 2016, L 26, s. 19), sellaisena kuin se on muutettuna 14.3.2018 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/411 (EUVL 2018, L 76, s. 28; jäljempänä direktiivi 2016/97), 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (liittovaltion kuluttajakeskusten ja -yhdistysten keskusjärjestö, Saksa) ja TC Medical Air Ambulance Agency GmbH ja joka koskee viimeksi mainitun väitetysti ilman lupaa harjoittamaa vakuutusedustustoimintaa.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Unionin oikeus*

*Direktiivi 2002/92*

3 Direktiivin 2002/92 johdanto-osan 8, 9 ja 11 perustelukappaleessa todettiin seuraavaa:

”(8) Vakuutusedustustoiminnan aloittavia tai sitä harjoittavia henkilöitä koskeviin ammatillisiin vaatimuksiin tai rekisteröintiin liittyvien kansallisten säännösten yhteensovittaminen voi tästä syystä edistää sekä rahoituspalvelujen yhtenäismarkkinoiden toteuttamisen loppuunsaattamista ja asiakkaan suojan paranemista tällä alalla.

(9) Vakuutustuotteiden jakelijoina voivat toimia monentyyppiset henkilöt tai laitokset, kuten asiamiehet, välittäjät ja vakuutusedustusta harjoittavat pankit. Toimijoiden tasapuolinen kohtelu ja asiakkaan suoja edellyttävät, että kaikki nämä henkilöt tai laitokset kuuluvat tämän direktiivin soveltamisalaan.

– –

(11) Tätä direktiiviä olisi sovellettava henkilöihin, joiden liiketoimintana on vakuutusedustuspalvelujen tarjoaminen kolmansille korvausta vastaan, joka voi olla rahallinen tai näiden edustajien tuottamiin palveluihin liittyvä muunlainen sovittu taloudellinen etu.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Tällä direktiivillä vahvistetaan jäsenvaltioon sijoittautuneiden tai sijoittautumaan aikovien luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden vakuutus- ja jälleenvakuutusedustustoiminnan aloittamista ja harjoittamista koskevat säännöt.”

5 Mainitun direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädettiin seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

3) ’vakuutusedustuksella’ esittelemistä, ehdottamista tai muuta vakuutussopimusten tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa tai tällaisten sopimusten tekemistä, tai avustamista vakuutussopimuksen hoidossa ja täyttämisessä erityisesti vahinkotapauksissa.

Tämän direktiivin III a lukua lukuun ottamatta vakuutusyrityksen tai kyseisen vakuutusyrityksen vastuulla toimivan vakuutusyrityksen työntekijän harjoittamaa tällaista toimintaa ei pidetä vakuutusedustuksena tai vakuutustuotteiden tarjontana.

– –

– –

5) ’vakuutusedustajalla’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka korvausta vastaan aloittaa vakuutusedustuksen tai harjoittaa sitä;

– –”

6 Saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettiin seuraavaa:

”Vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien on oltava 7 artiklan 2 kohdassa määritellyn toimivaltaisen viranomaisen rekisteröimiä kotijäsenvaltiossaan.”

*Direktiivi 2016/97*

7 Direktiivin 2016/97 johdanto-osan 5–7, 10 ja 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(5) Vakuutustuotteita voivat tarjota monentyyppiset henkilöt tai laitokset – –. Toimijoiden tasapuolinen kohtelu ja asiakkaan suoja edellyttävät, että kaikki nämä henkilöt tai laitokset kuuluvat tämän direktiivin soveltamisalaan.

(6) Kuluttajansuojan olisi oltava samantasoinen riippumatta siitä, mitä kautta vakuutuksia tai jälleenvakuutuksia tarjotaan. On tärkeää, että tarjoajilla on tasapuoliset toimintaedellytykset, jotta taataan, että sovelletaan samantasoista suojaa ja että kuluttajat voivat hyötyä erityisesti tietojen antamista koskevien vaatimusten vastaavuudesta.

(7) Direktiivin [2002/92] soveltaminen on osoittanut, että useita säännöksiä on vielä tarkennettava, jotta helpotettaisiin vakuutusten tarjoamista, ja että kuluttajansuoja edellyttää mainitun direktiivin soveltamisalan laajentamista kaikkeen vakuutustuotteiden myyntiin. – –

– –

(10) – – Sen vuoksi on asianmukaista vahvistaa asiakkaiden luottamusta ja yhdenmukaistaa vakuutustuotteiden tarjoamisen sääntelyä, jotta voidaan varmistaa riittäväntasoinen asiakkaan suoja kaikkialla [Euroopan] unionissa. Kuluttajansuojan tasoa olisi nostettava direktiivin [2002/92] tasosta, jotta voitaisiin vähentää erilaisten kansallisten toimenpiteiden tarvetta. – –

– –

(16) Tällä direktiivillä olisi varmistettava, että sovelletaan samantasoista kuluttajansuojaa ja että kaikki kuluttajat voivat hyötyä vaatimusten vastaavuudesta. Tällä direktiivillä olisi edistettävä vakuutusedustajien tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja keskinäistä kilpailua yhtäläisin ehdoin, riippumatta siitä, ovatko vakuutusedustajat sidoksissa johonkin vakuutusyritykseen. Kuluttajat hyötyvät, kun vakuutustuotteita tarjotaan eri kautta ja eri tavoin yhteistyössä vakuutusyritysten kanssa toimivien vakuutusedustajien kautta, edellyttäen, että niiden kaikkien on noudatettava samoja kuluttajansuojasääntöjä. Jäsenvaltioiden olisi otettava tämä huomioon tämän direktiivin täytäntöönpanossa.”

8 Tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä direktiivillä vahvistetaan vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista unionissa koskevat säännöt.”

9 Mainitun direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’vakuutusten tarjoamisella’ vakuutussopimuksia koskevaa neuvontaa, ehdottamista tai muuta niiden tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa, tällaisten sopimusten tekemistä tai avustamista niiden hoidossa ja täyttämisessä erityisesti korvausvaatimuksen yhteydessä, mukaan lukien tietojen antaminen yhdestä tai useammasta vakuutussopimuksesta asiakkaan valitsemien kriteereiden perusteella verkkosivuston tai muun välineen avulla sekä

paremmuusjärjestykseen asetettujen vakuutustuotteiden luettelon laatiminen, mukaan lukien hinta- ja tuotevertailu, tai vakuutussopimuksen hinnanalennuksen tarjoaminen, kun asiakas voi tehdä vakuutussopimuksen suoraan tai välillisesti verkkosivuston tai muun välineen avulla;

– –

3) ’vakuutusedustajalla’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole vakuutus- tai jälleenvakuutusyritys tai sen työntekijä eikä sivutoiminen vakuutusedustaja ja joka korvausta vastaan aloittaa vakuutusten tarjoamisen tai harjoittaa sitä;

– –

8) ’vakuutusten tarjoajalla’ vakuutusedustajaa, sivutoimista vakuutusedustajaa tai vakuutusyritystä;

9) ’korvauksella’ kaikkia provisioita, palkkioita, veloituksia ja muita maksuja, mukaan lukien kaikenlainen taloudellinen hyöty taikka muu rahallinen tai muu etu tai kannustin, joka tarjotaan tai annetaan vakuutusten tarjoamista harjoitettaessa;

– –”

10 Saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien sekä sivutoimisten vakuutusedustajien on oltava toimivaltaisen viranomaisen rekisteröimiä kotijäsenvaltiossaan.

– –”

11 Direktiivin 2016/97 44 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kumotaan direktiivi [2002/92], sellaisena kuin se on muutettuna tämän direktiivin liitteessä II olevassa A osassa luetelluilla direktiiveillä, 1 päivästä lokakuuta 2018, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta jäsenvaltioiden velvollisuuteen noudattaa määräaikoja, joiden kuluessa niiden on saatettava tämän direktiivin liitteessä II olevassa B osassa mainitut direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Viittauksia kumottuun direktiiviin pidetään viittauksina tähän direktiiviin liitteessä III olevan vastaavuustaulukon mukaisesti.”

### *Saksan oikeus*

12 Elinkeinolain (Gewerbeordnung, jäljempänä GewO), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, 34d §:n 1 momentissa säädettiin, että henkilöllä, joka aikoi toimia ammattimaisena edustajana, kuten vakuutusmeklarina tai vakuutusasiamiehenä vakuutussopimusten tekemiseksi (vakuutusedustaja), oli velvollisuus hankkia toimivaltaisen teollisuus- ja kauppakamarin lupa, jossa oli ilmoitettava, oliko lupa myönnetty vakuutusmeklarille vai vakuutusasiamiehelle.

13 GewO:n 34d §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen, sellaisena kuin sitä on sovellettu 23.2.2018 alkaen, mukaan ”jokaisen, joka aikoo toimia ammattimaisena vakuutusedustajana vakuutus- tai jälleenvakuutussopimusten tekemiseksi (vakuutusedustaja), on saatava siihen lupa toimivaltaiselta kauppa- ja teollisuuskamarilta”.

14 GewO:n 34d §:n 1 momentin toisen virkkeen 1 ja 2 kohdassa, sellaisena kuin sitä on sovellettu 23.2.2018 alkaen, täsmennetään, että vakuutusedustajalla tarkoitetaan ”henkilöä, jonka tehtävänä on yhden tai useamman vakuutusyhtiön tai vakuutusasiamiehen vakuutusasiamiehenä tehdä vakuutussopimuksia tai joka vakuutusmeklarina välittää tai tekee vakuutussopimuksia päämiehen lukuun ilman vakuutusyhtiön tai vakuutusasiamiehen toimeksiantoa”.

15 Kyseisen 34d §:n mukaan, sekä sellaisena kuin sitä sovellettiin 23.2.2018 asti että sellaisena kuin sitä on sovellettu tästä alkaen, GewO:n 34d §:n 1 momentin mukaisesti luvan saanut henkilö on merkittävä vakuutusedustajien rekisteriin.

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys**

16 Pääasian vastapuoli antaa mainosalan yritysten tehtäväksi tarjota kuluttajille ovelta ovelle -myyntinä liittymistä ryhmävakuutusjärjestelmään maksua vastaan.

17 Tätä varten se teki W. Versicherungs-AG:n kanssa ryhmävakuutussopimuksen, johon sisältyi vakuutusturva, joka kattoi sairaus- ja tapaturmariskit ulkomaanmatkoilla sekä ulkomailta ja kotimaan sisällä järjestetyistä paluukuljetuksista aiheutuneet kulut.

18 Pääasian vastapuoli, jonka osalta on kiistatonta, että se toimii vakuutuksenottajana, maksaa vakuutusyhtiölle kuuluvat vakuutusmaksut.

19 Lisäksi se on sopimussuhteessa F. r. AG -yhtiöön, joka lääkintähenkilöstönsä ja lentokoneen avulla tarjoaa korvausta vastaan palveluja, joita ovat yhtäältä paluukuljetusten järjestäminen ja toteuttaminen ulkomailla sairastumisen tai ulkomailla sattuneen tapaturman vuoksi ja toisaalta ympärivuorokautisen puhelinpäivystyksen järjestäminen.

20 Pääasian vastapuolen asiakkaat, jotka liittyvät sen ottamaan ryhmävakuutukseen, maksavat sille korvauksen ja saavat vastineeksi oikeuden useisiin etuuksiin, jotka liittyvät sairauteen tai tapaturmaan ulkomailla ja joihin kuuluvat sairaanhoitokulujen ja sairaankuljetuspalvelujen korvaaminen ja niihin liittyvien kuljetusten järjestäminen ja toteuttaminen sekä ympärivuorokautinen puhelinpäivystys.

21 Pääasian vastapuolen asiakkaille takaamat vakuutusetuudet tarjotaan muun muassa saatavilla, jotka se luovuttaa näille asiakkaille.

22 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, pääasian vastapuolen toiminnalla ei pyritä vakuutussopimuksen tekemiseen, vaan sen tarkoituksena on mahdollistaa se, että kuluttajat voivat liittyä sen ottamaan ryhmävakuutukseen ja antaa heille mahdollisuus saada tämän vakuutuksen kattamat etuudet.

23 Pääasian vastapuolella ja sen käyttämillä mainosalan yrityksillä ei ole kansallisen oikeuden mukaista lupaa vakuutusedustustoiminnan harjoittamiseen.

24 Pääasian valittaja katsoi, että pääasian vastapuolen toiminta vastasi vakuutusedustajan toimintaa ja että siihen oli tämän vuoksi saatava mainitunlainen lupa, ja nosti Landgericht Koblenzissa (Koblenzin alueellinen alioikeus, Saksa) kanteen, jossa se vaati tämän toiminnan lopettamista.

25 Kyseinen tuomioistuin hyväksyi kanteen.

26 Pääasian vastapuoli valitti Landgericht Koblenzin ratkaisusta Oberlandesgericht Koblenziin (Koblenzin osavaltion ylioikeus, Saksa), joka kumosi mainitun ratkaisun ja katsoi, ettei pääasian vastapuolta voitu pitää GewO:n 34d §:n 1 momentissa, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, tarkoitettuna vakuutusedustajana.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin eli Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa), jonka käsiteltäväksi on saatettu Revision-valitus, katsoo, että pääasian ratkaisu riippuu siitä, onko pääasian vastapuoli luokiteltava direktiiveissä 2002/92 ja 2016/97 tarkoitetuksi vakuutusedustajaksi.

28 Näissä olosuhteissa Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko yritys, joka ryhmävakuutuksen vakuutuksenottajana vakuuttaa asiakkaidensa riskin sairastumisesta tai tapaturmasta ulkomaanmatkan aikana sekä ulkomailta ja kotimaan sisällä järjestetyistä paluukuljetuksista aiheutuneet kulut, myöntää kuluttajille jäsenyyden, joka oikeuttaa vakuutusetuuksiin sairastumisesta tai tapaturmasta ulkomailla, ja saa vakuutusturvasta korvauksen hankituilta jäseniltä, direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 ja 5 alakohdassa ja direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohdassa tarkoitettu vakuutusedustaja?”

## Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 ja 5 alakohtaa ja direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohtaa tulkittava siten, että näissä säännöksissä tarkoitettuun vakuutusedustajan käsitteeseen ja näin ollen vakuutusten tarjoajan käsitteeseen kuuluu oikeushenkilö, joka tarjoaa asiakkailleen mahdollisuutta liittyä heiltä perimäänsä korvausta vastaan vapaaehtoisesti ryhmävakuutukseen, jonka se on ottanut vakuutusyhtiöltä, jolloin vakuutuksen liittyminen oikeuttaa sen asiakkaat vakuutusetuuksiin erityisesti sairastumisesta tai tapaturmasta ulkomailla.

30 Aluksi on huomautettava, että – kuten direktiivin 2016/97 44 artiklan ensimmäisestä kohdasta ilmenee – direktiivi 2002/92 on kumottu 1.10.2018 alkaen. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on pääasian vastapuolen toiminnan lopettamista koskevan vaatimuksen ratkaisemiseksi tutkittava tämä toiminta sekä pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä voimassa olleiden unionin oikeuden säännösten että niiden säännösten kannalta, jotka ovat voimassa silloin, kun kyseinen tuomioistuin ratkaisee kyseisen vaatimuksen. Tästä seuraa, että esitettyyn kysymykseen on vastattava näihin kahteen direktiiviin nähden.

31 Kuten direktiivin 2002/92 1 artiklan 1 kohdasta ja direktiivin 2016/97 1 artiklan 1 kohdasta ilmenee, ensimmäisessä näistä direktiiveistä vahvistetaan vakuutus- ja jälleenvakuutusedustustoiminnan aloittamista ja harjoittamista unionissa koskevat säännöt ja jälkimmäisessä vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista unionissa koskevat säännöt.

32 Vakuutusedustus määritellään direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 alakohdan ensimmäisessä alakohdassa siten, että se on esittelemistä, ehdottamista tai muuta vakuutussopimusten tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa tai tällaisten sopimusten tekemistä taikka avustamista vakuutussopimuksen hoidossa ja täyttämisessä erityisesti vahinkotapauksissa.

33 Lisäksi kyseisen direktiivin 2 artiklan 5 alakohdan mukaan vakuutusedustajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka korvausta vastaan aloittaa vakuutusedustuksen tai harjoittaa sitä.

34 Mainitun direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleen mukaan tämä korvaus voi olla rahallinen tai näiden edustajien tuottamiin palveluihin liittyvä muunlainen sovittu taloudellinen etu.

35 Direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa puolestaan määritellään vakuutusten tarjoamisen käsite siten, että sillä tarkoitetaan vakuutussopimuksia koskevaa neuvontaa, ehdottamista tai muuta niiden tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa, tällaisten sopimusten tekemistä tai avustamista niiden hoidossa ja täyttämisessä erityisesti korvausvaatimuksen yhteydessä.

36 Vakuutusedustajan käsite määritellään kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa siten, että sillä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole vakuutus- tai jälleenvakuutusyritys tai sen työntekijä eikä sivutoiminen vakuutusedustaja ja joka korvausta vastaan aloittaa vakuutusten tarjoamisen tai harjoittaa sitä.

37 Vakuutusten tarjoajalla puolestaan tarkoitetaan mainitun direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 8 alakohdan mukaan ”vakuutusedustajaa, sivutoimista vakuutusedustajaa tai vakuutusyritystä”.

38 Korvauksen käsite määritellään direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 9 alakohdassa siten, että sillä tarkoitetaan kaikkia provisioita, palkkioita, veloituksia ja muita maksuja, mukaan lukien kaikenlainen taloudellinen hyöty taikka muu rahallinen tai muu etu tai kannustin, joka tarjotaan tai annetaan vakuutusten tarjoamista harjoitettaessa.

39 Sen määrittämiseksi, kuuluuko pääasian vastapuolen kaltainen oikeushenkilö direktiivin 2002/92 2 artiklan 5 alakohdassa ja direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 3 ja 8 alakohdassa tarkoitetun vakuutusedustajan käsitteen ja näin ollen vakuutusten tarjoajan käsitteen piiriin, siltä osin kuin se harjoittaa ensimmäisen direktiivin 2 artiklan 3 alakohdan ensimmäisessä alakohdassa ja jälkimmäisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa lueteltua toimintaa, näiden säännösten tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi säännösten sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osia säännökset ovat (ks. vastaavasti tuomio 31.5.2018, Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ym., C-542/16, EU:C:2018:369, 39 kohta).

40 Ensinnäkin direktiivin 2002/92 2 artiklan 5 alakohdan ja direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan sanamuodosta on todettava yhtäältä, että vakuutusedustaja määritellään henkilöksi, joka ”korvausta vastaan” aloittaa vakuutusten tarjoamisen tai harjoittaa sitä, ja toisaalta, että vakuutusedustajan käsite määritellään viittauksella vakuutusedustukseen ja vakuutusten tarjoamiseen, sellaisena kuin ensin mainittu on määritelty direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 alakohdassa ja jälkimmäinen direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa.

41 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa korvauksen olemassaoloa koskevan edellytyksen on katsottava täyttyneen, kun sellaisen oikeushenkilön, joka on tehnyt ryhmävakuutussopimuksen vakuutusyhtiön kanssa ja maksaa tämän perusteella vakuutusyhtiölle vakuutusmaksut, asiakas suorittaa liittymisen perusteella maksun tälle oikeushenkilölle. Nyt käsiteltävässä asiassa pääasian vastapuoli myötävaikuttaa siis tällaisen korvauksen vastikkeeksi siihen, että kolmannet eli

asiakkaat saavat vakuutusturvan, josta määrätään pääasian vastapuolen vakuutusyhtiön kanssa tekemässä sopimuksessa. Tämän korvauksen mahdollisuus merkitsee pääasian vastapuolen kaltaiselle oikeushenkilölle omaa taloudellista intressiä, joka on erillinen vakuutukseen liittyneiden intressistä saada kyseessä olevaan sopimukseen perustuva vakuutusturva ja joka on omiaan kannustamaan sitä – kun otetaan huomioon kyseiseen sopimukseen liittymisen vapaaehtoisuus – tavoittelemaan sitä, että mahdollisimman monet liittyvät tähän sopimukseen, mistä on lisäksi nyt kyseessä olevassa asiassa osoituksena se, että pääasian vastapuoli turvautuu mainosalan yrityksiin, jotka tarjoavat tällaista liittymistä ovelta ovelle -myyntinä.

42 Kun otetaan huomioon sekä direktiivin 2002/92 johdanto-osan 11 perustelukappaleesta että direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 9 alakohdasta ilmenevä korvauksen käsitteen laaja tulkinta, sillä ei ole merkitystä, että kunkin ryhmävakuutukseen liittymisen yhteydessä ryhmävakuutussopimuksen vakuutusyhtiön kanssa tehneelle oikeushenkilölle maksettavan maksun suorittavat vakuutukseen liittyvät henkilöt vastikkeena kyseisen oikeushenkilön heille luovuttamista vakuutusetuuksista eikä sitä suorita vakuutuksenantaja esimerkiksi provision muodossa. Tämä seikka ei myöskään kyseenalaista kyseisen henkilön omaa taloudellista intressiä siihen, että sen asiakkaat liittyvät mahdollisimman laajalti kyseiseen sopimukseen, jotta näillä eri maksuilla voidaan rahoittaa tai jopa ylittää niiden vakuutusmaksujen määrä, jotka se itse maksaa vakuutuksenantajalle saman sopimuksen perusteella.

43 Unionin tuomioistuin on jo todennut direktiivin 2002/92 2 artiklan 5 alakohdassa ja direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa säädetyistä vakuutusedustajan käsitteen määritelmistä, että siitä seikasta, että näissä säännöksissä luetellut toiminnat on esitetty vaihtoehtoina, seuraa se, että kukin toiminta yksin on vakuutusedustustoimintaa. Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että nämä samat toiminnat on muotoiltu laajaa sanamuotoa käyttäen ja että erityisesti niihin kuuluu paitsi vakuutussopimusten esittely ja ehdottaminen, myös muu näiden vakuutussopimusten tekemiseen liittyvä valmisteleva toiminta, eikä kyseessä olevan valmistelevan toiminnan luonnetta ole mitenkään rajoitettu (ks. vastaavasti tuomio 31.5.2018, Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ym., C-542/16, EU:C:2018:369, 37 ja 53 kohta).

44 Vaikka direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 ja 5 alakohdan ja direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1 ja 3 alakohdan sanamuodossa ei nimenomaisesti mainita esitetyssä kysymyksessä tarkoitetun kaltaista toimintaa, näiden säännösten sisältämien määritelmien on katsottava käsittävän tällaisen toiminnan.

45 Kuten muun muassa Saksan hallitus ja komissio ovat korostaneet, tältä osin on merkityksetöntä, että oikeushenkilön, joka harjoittaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaista toimintaa, tarkoituksena ei ole sellaisten vakuutussopimusten tekeminen, joilla vakuutuksenottajat pyrkivät saamaan vakuutuksenantajalta vakuutusturvaa vakuutusmaksujen maksamista vastaan, vaan sen omien asiakkaiden vapaaehtoinen liittyminen sille maksettavaa korvausta vastaan ryhmävakuutussopimukseen, jonka kyseisen oikeushenkilö on aiemmin tehnyt vakuutuksenantajan kanssa tarjotakseen tällaisen vakuutusturvan näille asiakkaille. Tällainen toiminta on nimittäin rinnastettavissa vakuutusedustajan tai vakuutusten tarjoajan vastikkeelliseen toimintaan, jonka tavoitteena on sellaisten vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välisten vakuutussopimusten tekeminen, joiden tarkoituksena on tiettyjen riskien kattaminen vakuutusmaksun maksamista vastaan.

46 Ratkaisevaa ei ole myöskään se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista toimintaa harjoittava oikeushenkilö on vakuutuksenottajana itse osapuolena ryhmävakuutussopimuksessa, johon se pyrkii kannustamaan asiakkaitaan liittymään. On nimittäin niin, että samoin kuin vakuutusten

tarjoajan asema ei ole direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 8 alakohdan mukaan ristiriidassa vakuutuksenantajan aseman kanssa, vakuutusedustajan ja näin ollen vakuutusten tarjoajan asema ei ole ristiriidassa vakuutuksenottajan aseman kanssa (ks. vastaavasti tuomio 24.2.2022, A ym. (Sijoitussidonnaiset (”unit-linked”) henkivakuutukset), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, 87 ja 88 kohta).

47 Seuraavaksi on todettava asiayhteydestä, johon tulkittavat säännökset kuuluvat, että direktiivin 2002/92 johdanto-osan yhdeksännestä perustelukappaleesta ja direktiivin 2016/97 viidennestä perustelukappaleesta ilmenee, että vakuutuksia voivat tarjota monentyyppiset henkilöt tai laitokset ja että toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun ja kuluttajansuojan takaaminen edellyttävät, että nämä direktiivit kattavat kaikki nämä henkilöt tai laitokset.

48 Lisäksi on niin, että – kuten direktiivin 2016/97 johdanto-osan seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenee – tiettyjen direktiivin 2002/92 säännösten epätarkkuuksien vuoksi kyseisellä direktiivillä laajennettiin viimeksi mainitun direktiivin soveltamisalaa kaikkeen vakuutustuotteiden myyntiin.

49 Kuten direktiivin 2016/97 johdanto-osan 6 ja 16 perustelukappaleessa todetaan, kuluttajansuojan olisi oltava samantasoinen riippumatta siitä, mitä kautta vakuutuksia tarjotaan. Kuten myös kyseisen direktiivin johdanto-osan 16 perustelukappaleesta ilmenee, kuluttajat hyötyvät siitä, että vakuutustuotteita tarjotaan eri kautta ja eri tavoin yhteistyössä vakuutusyritysten kanssa toimivien vakuutusedustajien kautta, edellyttäen, että niiden kaikkien on noudatettava samoja kuluttajansuojasääntöjä, syistä, jotka koskevat myös vakuutusedustajien ja vakuutusten tarjoajien keskinäisen kilpailun edistämistä yhtäläisin ehdoin.

50 Kun otetaan huomioon tämä asiayhteys ja tämän tuomion 41, 42, 45 ja 46 kohdassa todettu, direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 ja 5 alakohtaan sekä direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohtaan sisältyviä käsitteitä on tulkittava siten, että ne kattavat oikeushenkilön, joka harjoittaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaista toimintaa.

51 Lopuksi on todettava, että tällainen tulkinta on näiden direktiivien tavoitteiden mukainen.

52 Kuten direktiivin 2002/92 johdanto-osan kahdeksannesta ja yhdeksännestä perustelukappaleesta ilmenee, direktiivin tarkoituksena on muun muassa varmistaa kaikkien vakuutusedustajien ryhmien yhdenvertainen kohtelu ja parantaa kuluttajansuojaa vakuutusalalla (ks. vastaavasti tuomio 17.10.2013, EEAE ym., C-555/11, EU:C:2013:668, 27 ja 29 kohta). Direktiivillä 2016/97 pyritään tehostetusti näihin tavoitteisiin, kuten muun muassa sen johdanto-osan 5–7, 10 ja 16 perustelukappaleesta ilmenee.

53 Se, että näiden direktiivien soveltamisalaan sisällytetään henkilöt, jotka toimivat vakuutusmarkkinoilla esitetyssä kysymyksessä tarkoitetun kaltaisen liiketoimintamallin perusteella, on omiaan edistämään näiden kahden tavoitteen toteutumista.

54 Yhtäältä tällaisten henkilöiden, joiden toiminta muistuttaa – kuten tämän tuomion 41, 42 ja 45 kohdasta ilmenee – mainituissa direktiiveissä tarkoitettua vakuutusedustusta tai vakuutusten tarjoamista koskevaa toimintaa, sisällyttämisellä tähän soveltamisalaan vältetään kaikkien vakuutusedustajien ja vakuutusten tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamista koskevan tavoitteen vaarantuminen, sellaisena kuin tämä tavoite on ilmaistu tämän tuomion 52 kohdassa mainittujen direktiivien johdanto-osien perustelukappaleissa.

55 Niinpä koska edellisessä kohdassa mainitut toiminnot ovat luonteeltaan toisiinsa rinnastettavia, direktiivissä 2002/92 ja direktiivissä 2016/97 säädettyjä lupa- ja rekisteröintivelvollisuuksia, joilla pyritään muun muassa varmistamaan, että vakuutusedustajilla on tarvittava luotettavuus ja asiantuntemus vakuutusedustuksen ja vakuutusneuvonnan alalla, on sovellettava samalla tavalla näitä toimintoja harjoittaviin taloudellisiin toimijoihin.

56 Toisaalta se, että direktiivien 2002/92 ja 2016/97 soveltamisalaan sisällytetään oikeushenkilöt, joiden toiminta vastaa esitetyssä kysymyksessä tarkoitettua toimintaa, velvoittamalla ne noudattamaan näissä direktiiveissä säädettyjä sääntöjä, edistää osaltaan kuluttajansuojan parantamista vakuutusalalla.

57 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 83 ja 84 kohdassa, on nimittäin niin, että sen varmistamiseksi, että vakuutusedustajan toiminnalla varmistetaan riittävä kuluttajansuojan taso, tämän edustajan on mainittujen direktiivien mukaisesti noudatettava muun muassa useita ammatillisia, taloudellisia ja organisatorisia vaatimuksia, menettelytapasääntöjä, kuten mainitun vakuutusedustajan ja tietyn vakuutuksenantajan välisistä mahdollisista yhteyksistä aiheutuvan eturistiriidan riskin ehkäisemistä koskevia sääntöjä, sekä kuluttajiin kohdistuvaa ilmoitus- ja neuvontavelvollisuutta.

58 Kuten pääasian valittaja on korostanut, tämä kuluttajansuojan tarve on yhtä tärkeä suhteessa oikeushenkilöön, joka kannustaa kuluttajia pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen liiketoimintamallin välityksellä liittymään ryhmävakuutussopimukseen, jonka se on tehnyt vakuutuksenantajan kanssa, kuin sellaiseen vakuutusedustajaan tai vakuutusten tarjoajaan, jonka korvausta vastaan harjoitettu toiminta tähtää siihen, että tällaiset kuluttajat tekevät suoraan vakuutussopimuksia.

59 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 ja 5 alakohtaa ja direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohtaa on tulkittava siten, että näissä säännöksissä tarkoitettuun vakuutusedustajan käsitteeseen ja näin ollen vakuutusten tarjoajan käsitteeseen kuuluu oikeushenkilö, joka tarjoaa asiakkailleen mahdollisuutta liittyä heiltä perimäänsä korvausta vastaan vapaaehtoisesti ryhmävakuutukseen, jonka se on ottanut vakuutusyhtiöltä, jolloin vakuutuksen liittyminen oikeuttaa sen asiakkaat vakuutusetuuksiin erityisesti sairastumisesta tai tapaturmasta ulkomailla.

## Oikeudenkäyntikulut

60 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**Vakuutusedustuksesta 9.12.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/92/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 15.5.2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/65/EU, 2 artiklan 3 ja 5 alakohtaa ja vakuutusten tarjoamisesta 20.1.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin**

**(EU) 2016/97, sellaisena kuin se on muutettuna 14.3.2018 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/411, 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohtaa**

**on tulkittava siten, että**

**näissä säännöksissä tarkoitettuun vakuutusedustajan käsitteeseen ja näin ollen vakuutusten tarjoajan käsitteeseen kuuluu oikeushenkilö, joka tarjoaa asiakkailleen mahdollisuutta liittyä heiltä perimäänsä korvausta vastaan vapaaehtoisesti ryhmävakuutukseen, jonka se on ottanut vakuutusyhtiöltä, jolloin vakuutuksen liittyminen oikeuttaa sen asiakkaat vakuutusetuuksiin erityisesti sairastumisesta tai tapaturmasta ulkomailla.**

Allekirjoitukset